

Codul de procedură civilă și taxele de timbru

Ediție actualizată la
3 ianuarie 2019

Copyright©2019 Editura Hamangiu SRL

Editură de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale CNATDCU

Toate drepturile rezervate Editurii Hamangiu

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Hamangiu

Editura Hamangiu: Str. Mitropolit Filaret nr. 39-39A, Sector 4, București, O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax: 021.336.04.43; 031.805.80.21; Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24

E-mail: redactia@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ROMÂNIA [Legislație]

Codul de procedură civilă și taxele de timbru. - Ed. a 18-a. - București : Editura Hamangiu, 2019

ISBN 978-606-27-1234-1

34

Cuprins general

Codul de procedură civilă	1
<i>Index</i>	309
Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (<i>extras</i>)	327
Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (<i>extras</i>)	332
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru	337

**Listă de abrevieri
ale reglementărilor frecvent citate**

- C. Rom.** – Constituția României (republicată în M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003)
- CPC 1865** – Codicele de procedură civilă decretat la 9 septembrie 1865, republicat în M. Of. nr. 45 din 24 februarie 1948
- O.G. nr. 5/2001** – Ordonanța Guvernului nr. 5/2001 privind procedura somației de plată, publicată în M. Of. nr. 422 din 30 iulie 2001, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 295/2002
- O.U.G. nr. 119/2007** – Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 119/2007 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligațiilor de plată rezultate din contracte între profesioniști, publicată în M. Of. nr. 738 din 31 octombrie 2007, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 118/2008
- Legea nr. 105/1992** – Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat, publicată în M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992
- C. civ. 1864** – Codicele civil (sau Codul civil din 1864), publicat în M. Of. nr. 271 din 4 decembrie 1864, nr. 7 din 12 ianuarie 1865, nr. 8 din 13 ianuarie 1865, nr. 8 din 14 ianuarie 1865, nr. 11 din 16 ianuarie 1865, nr. 13 din 19 ianuarie 1865
- C. com.** – Codicele de comerț din 1887, publicat în M. Of. nr. 31 din 10 mai 1887
- Decretul nr. 32/1954** – Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului Familiei și a Decretului privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, publicat în B. Of. nr. 9 din 31 ianuarie 1954
- CC** – Codul civil (Legea nr. 287/2009, republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011)

Legea nr. 134/2010
privind Codul de procedură civilă

republicată^[1] în
M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015

- rectificată în M. Of. nr. 234 din 30 martie 2016;
cu modificările și completările aduse prin:
- **Decizia Curții Constituționale nr. 485/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 84 alin. (2) și art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 539 din 20 iulie 2015);
- **Decizia Curții Constituționale nr. 839/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 493 alin. (5)-(7) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 69 din 1 februarie 2016);
- **Decizia Curții Constituționale nr. 866/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 509 alin. (1) pct. 11 și alin. (2) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 69 din 1 februarie 2016);
- **Decizia Curții Constituționale nr. 895/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 641 și art. 666 din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016);
- **O.U.G. nr. 1/2016** pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe (M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016), aprobată, cu modificări, prin **Legea nr. 17/2017** (M. Of. nr. 196 din 21 martie 2017);
- **Decizia Curții Constituționale nr. 169/2016** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 142 alin. (1) teza întâi și art. 145 alin. (1) teza întâi din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 353 din 9 mai 2016);
- **Decizia Curții Constituționale nr. 290/2018** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 127 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 638 din 23 iulie 2018);

^[1] Republicată în temeiul art. XIV din Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 753 din 16 octombrie 2014, dându-se textelor o nouă numerotare.

Legea nr. 134/2010 a fost republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 545 din 3 august 2012, și ulterior a fost modificată și completată prin:

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 606 din 23 august 2012, aprobată prin Legea nr. 206/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 762 din 13 noiembrie 2012;

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 31 ianuarie 2013, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 214/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 388 din 28 iunie 2013;

– Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 182 din 2 aprilie 2013.

➤ **Legea nr. 310/2018** pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative (M. Of. nr. 1074 din 18 decembrie 2018);

➤ **Decizia Curții Constituționale nr. 874/2018** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 27 din Codul de procedură civilă, în interpretarea dată prin Decizia nr. 52 din 18 iunie 2018, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a prevederilor art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu referire la sintagma „precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv”, precum și a prevederilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 2 din 3 ianuarie 2019).

Notă. 1. Precizăm că, anterior republicării Codului de procedură civilă în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015, Curtea Constituțională a mai pronunțat și alte decizii prin care a constatat neconstituționalitatea unor dispoziții ale acestuia. În cuprinsul prezentei ediții, aceste decizii sunt menționate la articolele care au format obiectul excepțiilor de neconstituționalitate.

2. Prin Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, s-a dispus amânarea aplicării anumitor dispoziții din Cod până la **1 ianuarie 2016**. Ulterior, prin O.U.G. nr. 62/2015 (M. Of. nr. 964 din 24 decembrie 2015), acest termen a fost prorogat până la data de **1 ianuarie 2017**, iar prin O.U.G. nr. 95/2016 (M. Of. nr. 1009 din 15 decembrie 2016), termenul a fost prorogat din nou, până la data de **1 ianuarie 2019**.

Codul de procedură civilă

Art.

Titlul preliminar. Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă și principiile fundamentale ale procesului civil	1-28
Capitolul I. Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă	1-4
Capitolul II. Principiile fundamentale ale procesului civil	5-23
Capitolul III. Aplicarea legii de procedură civilă	24-28

CARTEA I. DISPOZIȚII GENERALE 29-191

Titlul I. Acțiunea civilă 29-40

Titlul II. Participanții la procesul civil 41-93

Capitolul I. Judecătorul. Incompatibilitatea 41-54

Capitolul II. Părțile 55-91

Secțiunea 1. Folosința și exercițiul drepturilor procedurale 56-58

Secțiunea a 2-a. Persoanele care sunt împreună reclamante sau pârâte 59-60

Secțiunea a 3-a. Alte persoane care pot lua parte la judecată 61-79

§1. Intervenția voluntară 61-67

§2. Intervenția forțată 68-79

I. Chemarea în judecată a altei persoane 68-71

II. Chemarea în garanție 72-74

III. Arătarea titularului dreptului 75-77

IV. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane 78-79

Secțiunea a 4-a. Reprezentarea părților în judecată 80-89

§1. Dispoziții generale 80-82

§2. Dispoziții speciale privind reprezentarea convențională 83-89

Secțiunea a 5-a. Asistența judiciară 90-91

Capitolul III. Participarea Ministerului Public în procesul civil 92-93

Titlul III. Competența instanțelor judecătorești 94-147

Capitolul I. Competența materială 94-106

Secțiunea 1. Competența după materie și valoare 94-97

Secțiunea a 2-a. Determinarea competenței după valoarea obiectului cererii introductive de instanță 98-106

Capitolul II. Competența teritorială 107-121

Capitolul III. Dispoziții speciale 122-128

Capitolul IV. Incidente procedurale privitoare la competența instanței 129-147

Secțiunea 1. Necompetența și conflictele de competență 129-137

Secțiunea a 2-a. Litispendența și conexitatea 138-139

Secțiunea a 3-a. Strămutarea proceselor. Delegarea instanței 140-147

Titlul IV. Actele de procedură	148-179
Capitolul I. Forma cererilor	148-152
Capitolul II. Citarea și comunicarea actelor de procedură	153-173
Capitolul III. Nulitatea actelor de procedură	174-179
Titlul V. Termenele procedurale	180-186
Titlul VI. Amenzi judiciare și despăgubiri	187-191

CARTEA A II-A. PROCEDURA CONTENCIOASĂ 192-526

Titlul I. Procedura în fața primei instanțe	192-455
Capitolul I. Sesizarea instanței de judecată	192-210
Secțiunea 1. Dispoziții generale	192-193
Secțiunea a 2-a. Cererea de chemare în judecată	194-204
Secțiunea a 3-a. Întâmpinarea	205-208
Secțiunea a 4-a. Cererea reconvențională	209-210
Capitolul II. Judecata	211-405
Secțiunea 1. Dispoziții generale	211-236
Secțiunea a 2-a. Cercetarea procesului	237-388
Subsecțiunea 1. Dispoziții comune	237-244
Subsecțiunea a 2-a. Excepțiile procesuale	245-248
Subsecțiunea a 3-a. Probele	249-365
§1. Dispoziții generale	249-264
§2. Dovada cu înscrisuri	265-308
I. Dispoziții generale	265-268
II. Înscrisul autentic	269-271
III. Înscrisul sub semnătură privată	272-281
IV. Înscrisurile pe suport informatic	282-284
V. Duplicatelor și copiile de pe înscrisurile autentice sau sub semnătură privată	285-287
VI. Înscrisurile cognitive sau reînnoitoare	288
VII. Regimul altor înscrisuri	289-291
VIII. Administrarea probei cu înscrisuri	292-300
IX. Verificarea înscrisurilor	301-308
§3. Proba cu martori	309-326
I. Admisibilitatea probei cu martori	309-310
II. Administrarea probei cu martori	311-326
§4. Prezumțiile	327-329
§5. Expertiza	330-340
§6. Mijloacele materiale de probă	341-344
§7. Cercetarea la fața locului	345-347
§8. Mărturisirea	348-358
I. Admisibilitatea probei	348-350
II. Interogatoriul	351-358
§9. Asigurarea probelor	359-365

Subsecțiunea a 4-a. Administrarea probelor de către avocați sau consilierii juridici	366-388
Secțiunea a 3-a. Dezbaterea în fond a procesului	389-394
Secțiunea a 4-a. Deliberarea și pronunțarea hotărârii	395-405
Capitolul III. Unele incidente procedurale	406-423
Secțiunea 1. Renunțarea la judecată	406-407
Secțiunea a 2-a. Renunțarea la dreptul pretins	408-410
Secțiunea a 3-a. Suspendarea procesului	411-415
Secțiunea a 4-a. Perimarea cererii	416-423
Capitolul IV. Hotărârile judecătorești	424-455
Secțiunea 1. Dispoziții generale	424-435
§1. Denumirea, întocmirea și comunicarea hotărârii	424-428
§2. Efectele hotărârii judecătorești	429-435
Secțiunea a 2-a. Hotărârile date în baza recunoașterii pretențiilor	436-437
Secțiunea a 3-a. Hotărârea prin care se încuviințează învoiala părților	438-441
Secțiunea a 4-a. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii	442-447
Secțiunea a 5-a. Executarea provizorie	448-450
Secțiunea a 6-a. Cheltuielile de judecată	451-455
Titlul II. Căile de atac	456-513
Capitolul I. Dispoziții generale	456-465
Capitolul II. Apelul	466-482
Capitolul III. Căile extraordinare de atac	483-513
Secțiunea 1. Recursul	483-502
Secțiunea a 2-a. Contestația în anulare	503-508
Secțiunea a 3-a. Revizuirea	509-513

Titlul III. Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare	514-521
Capitolul I. Recursul în interesul legii	514-518
Capitolul II. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept	519-521

Titlul IV. Contestația privind tergiversarea procesului	522-526
--	---------

CARTEA A III-A. PROCEDURA NECONTENCIOASĂ JUDICIARĂ 527-540

Titlul I. Dispoziții generale	527-537
Titlul II. Dispoziții speciale	538-540

CARTEA A IV-A. DESPRE ARBITRAJ 541-621

Titlul I. Dispoziții generale	541-547
Titlul II. Convenția arbitrală	548-554

Titlul III. Tribunalul arbitral	555-570
Titlul IV. Procedura arbitrală	571-607
Capitolul I. Sesizarea tribunalului arbitral	571-574
Capitolul II. Judecata	575-594
Capitolul III. Cheltuielile arbitrale	595-600
Capitolul IV. Hotărârea arbitrală	601-607
Titlul V. Desființarea hotărârii arbitrale	608-613
Titlul VI. Executarea hotărârii arbitrale	614-615
Titlul VII. Arbitrajul instituționalizat	616-621
 CARTEA A V-A. DESPRE EXECUTAREA SILITĂ	 622-914
Titlul I. Dispoziții generale	622-726
Capitolul I. Scopul și obiectul executării silite	622-631
Capitolul II. Titlul executoriu	632-643
Capitolul III. Participanții la executarea silită	644-662
Capitolul IV. Efectuarea executării silite	663-705
Secțiunea 1. Sesizarea organului de executare	663-672
Secțiunea a 2-a. Efectuarea actelor de executare silită	673-686
Secțiunea a 3-a. Executarea împotriva moștenitorilor	687-689
Secțiunea a 4-a. Intervenția altor creditori	690-696
Secțiunea a 5-a. Perimarea executării silite	697-699
Secțiunea a 6-a. Amânarea, suspendarea și restrângerea executării	700-702
Secțiunea a 7-a. Încetarea executării silite	703-705
Capitolul V. Prescripția dreptului de a obține executarea silită	706-711
Capitolul VI. Contestația la executare	712-720
Capitolul VII. Depunerea cu afecțiune specială	721-722
Capitolul VIII. Întoarcerea executării	723-726
Titlul II. Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului	727-887
Capitolul I. Urmărirea mobilă	727-812
Secțiunea 1. Bunurile mobile care nu se pot urmări	727-730
Secțiunea a 2-a. Procedura urmăririi mobiliare	731-780
§1. Sechestrarea bunurilor mobile	731-752
§2. Valorificarea bunurilor sechestrate	753-757
§3. Vânzarea la licitație publică	758-778
§4. Dispoziții speciale	779-780
Secțiunea a 3-a. Poprirea	781-794
Secțiunea a 4-a. Urmărirea fructelor și a veniturilor imobilelor	795-812
§1. Urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini	795-799
§2. Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor	800-812
Capitolul II. Urmărirea imobiliară	813-863
Secțiunea 1. Bunurile imobile care pot fi urmărite	813-818
Secțiunea a 2-a. Încuviințarea urmăririi imobiliare	819-826

Secțiunea a 3-a. Efectele urmăririi	827-828
Secțiunea a 4-a. Vânzarea la licitație publică	829-856
§1. Formalitățile premergătoare vânzării	829-834
§2. Scoaterea în vânzare a imobilului	835-841
§3. Licitația și adjudecarea imobilului	842-856
Secțiunea a 5-a. Efectele adjudecării	857-859
Secțiunea a 6-a. Dispoziții speciale	860-863
Capitolul III. Eliberarea și distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită	864-887
Secțiunea 1. Dispoziții generale	864-868
Secțiunea a 2-a. Distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunurilor urmărite	869-878
Secțiunea a 3-a. Plata sumei rezultate din urmărirea silită	879-887
Titlul III. Executarea silită directă	888-914
Capitolul I. Dispoziții generale	888-892
Capitolul II. Predarea silită a bunurilor mobile	893-895
Capitolul III. Predarea silită a bunurilor imobile	896-902
Capitolul IV. Executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face	903-914
Secțiunea 1. Dispoziții comune	903-909
Secțiunea a 2-a. Executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori	910-914
 CARTEA A VI-A. PROCEDURI SPECIALE	 915-1.064
Titlul I. Procedura divorțului	915-935
Capitolul I. Dispoziții comune	915-928
Capitolul II. Divorțul remediu	929-933
Secțiunea 1. Divorțul prin acordul soților	929-932
Secțiunea a 2-a. Divorțul din motive de sănătate	933
Capitolul III. Divorțul din culpa soților	934-935
Titlul II. Procedura punerii sub interdicție judecătorească	936-943
Titlul III. Procedura de declarare a morții	944-951
Titlul IV. Măsuri asigurătorii și provizorii	952-979
Capitolul I. Sechestrul asigurător	952-969
Secțiunea 1. Dispoziții generale	952-959
Secțiunea a 2-a. Dispoziții speciale privind sechestrul asigurător al navelor civile	960-969
Capitolul II. Poprirea asigurătorie	970-971
Capitolul III. Sechestrul judiciar	972-977
Capitolul IV. Măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală	978-979
Titlul V. Procedura partajului judiciar	980-996
Titlul VI. Procedura ordonanței președințiale	997-1.002

Titlul VII. Cererile posesorii	1.003-1.005
Titlul VIII. Procedura ofertei de plată și consemnățiunii	1.006-1.013
Titlul IX. Procedura ordonanței de plată	1.014-1.025
Res Titlul X. Procedura cu privire la cererile de valoare redusă	1.026-1.033
Titlul XI. Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate	
fără drept	1.034-1.049
Capitolul I. Dispoziții generale	1.034-1.039
Capitolul II. Procedura de evacuare	1.040-1.045
Capitolul III. Dispoziții speciale	1.046-1.049
Titlul XII. Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii	1.050-1.053
Titlul XIII. Procedura refacerii înscrisurilor și hotărârilor dispărute	1.054-1.056
Titlul XIV. Cauțiunea judiciară	1.057-1.064
CARTEA A VII-A. PROCESUL CIVIL INTERNAȚIONAL	1.065-1.133
Titlul I. Competența internațională a instanțelor române	1.066-1.082
Capitolul I. Dispoziții generale	1.066-1.078
Capitolul II. Dispoziții speciale de competență internațională a instanțelor române	1.079-1.082
Titlul II. Legea aplicabilă în procesul civil internațional	1.083-1.093
Capitolul I. Capacitatea și drepturile părților în proces	1.083-1.087
Capitolul II. Legea aplicabilă în materie procedurală	1.088-1.093
Titlul III. Eficacitatea hotărârilor străine	1.094-1.110
Capitolul I. Recunoașterea hotărârilor străine	1.095-1.102
Capitolul II. Executarea hotărârilor străine	1.103-1.110
Titlul IV. Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine	1.111-1.133
Capitolul I. Procesul arbitral internațional	1.111-1.123
Capitolul II. Efectele hotărârilor arbitrale străine	1.124-1.133
DISPOZIȚII FINALE	1.134

TITLUL PRELIMINAR. DOMENIUL DE REGLEMENTARE AL CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ ȘI PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE PROCESULUI CIVIL

Capitolul I. Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă

Art. 1. Obiectul și scopul Codului de procedură civilă. (1) Codul de procedură civilă, denumit în continuare *codul*, stabilește regulile de competență și de judecare a cauzelor civile, precum și cele de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul îndeplinirii justiției în materie civilă.

(2) În îndeplinirea justiției, instanțele judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, aplicarea legii și garantarea supremației acesteia.

Art. 2. Aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă. (1) Dispozițiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă.

(2) De asemenea, dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare. *[R.A.: art. 721 CPC 1865]*

Art. 3. Aplicarea priorității a tratatelor internaționale privitoare la drepturile omului. (1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile.

Legislație conexă: ► art. 20 C. Rom.; ► art. 4 CC.

Art. 4. Aplicarea priorității a dreptului Uniunii Europene. În materiile reglementate de prezentul cod, normele obligatorii ale dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părților.

Legislație conexă: ► art. 148 C. Rom.; ► art. 5 CC.

Capitolul II. Principiile fundamentale ale procesului civil

Art. 5. Îndatoriri privind primirea și soluționarea cererilor. (1) Judecătorii au îndatorirea să primească și să soluționeze orice cerere de competență instanțelor judecătorești, potrivit legii.

(2) Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.

(3) În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității.

(4) Este interzis judecătorului să stabilească dispoziții general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunță în cauzele ce îi sunt supuse judecării.

Art. 6. Dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil. (1) Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim și previzibil, de către o instanță independentă, imparțială și stabilă de lege. În acest scop, instanța este datoră să dispună toate măsurile permise de lege și să asigure desfășurarea cu celeritate a judecării.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în faza executării silite.

Legislație conexă: ► art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului; ► art. 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; ► art. 10 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005).

Art. 7. Legalitatea. (1) Procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii.

(2) Judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispozițiilor legii privind realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părților din proces.

Art. 8. Egalitatea. În procesul civil părților le este garantată exercitarea drepturilor procesuale, în mod egal și fără discriminări.

Art. 9. Dreptul de dispoziție al părților. (1) Procesul civil poate fi pornit la cererea celui interesat sau, în cazurile anume prevăzute de lege, la cererea altei persoane, organizații ori a unei autorități sau instituții publice ori de interes public.

(2) Obiectul și limitele procesului sunt stabilite prin cererile și apărările părților.

(3) În condițiile legii, partea poate, după caz, renunța la judecarea cererii de chemare în judecată sau la însuși dreptul pretins, poate recunoaște pretențiile părții adverse, se poate învoi cu aceasta pentru a pune capăt, în tot sau în parte, procesului, poate renunța la exercitarea căilor de atac ori la executarea unei hotărâri. De asemenea, partea poate dispune de drepturile sale în orice alt mod permis de lege.

Art. 10. Obligațiile părților în desfășurarea procesului. (1) Părțile au obligația să îndeplinească actele de procedură în condițiile, ordinea și termenele stabilite de lege sau de judecător, să-și probeze pretențiile și apărările, să contribuie la desfășurarea fără întârziere a procesului, urmărind, tot astfel, finalizarea acestuia.

(2) Dacă o parte deține un mijloc de probă, judecătorul poate, la cererea celeilalte părți sau din oficiu, să dispună înfățișarea acestuia, sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare. [R.A.: art. 129 alin. (1) CPC 1865]

Art. 11. Obligațiile terților în desfășurarea procesului. Orice persoană este obligată, în condițiile legii, să sprijine realizarea justiției. Cel care, fără motiv legitim, se sustrage de la îndeplinirea acestei obligații poate fi constrâns să o execute sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare și, dacă este cazul, a unor daune-interese.

Art. 12. Buna-credință. (1) Drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți.

(2) Partea care își exercită drepturile procesuale în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, și la plata unei amenzi judiciare.

(3) De asemenea, partea care nu își îndeplinește cu bună-credință obligațiile procesuale răspunde potrivit alin. (2). [R.A.: art. 723 CPC 1865]

Legislație conexă: art. 14 CC.

Art. 13. Dreptul la apărare. (1) Dreptul la apărare este garantat.

(2)^[1] Părțile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii.

(3) Părților li se asigură posibilitatea de a participa la toate fazele de desfășurare a procesului. Ele pot să ia cunoștință de cuprinsul dosarului, să propună probe, să își facă apărări, să își prezinte susținerile în scris și oral și să exercite căile legale de atac, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

(4) Instanța poate dispune înfățișarea în persoană a părților, chiar atunci când acestea sunt reprezentate.

Legislație conexă: ► art. 24 C. Rom.; ► art. 15 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005).

Art. 14. Contradictorialitatea. (1) Instanța nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Părțile trebuie să își facă cunoscute reciproc și în timp util, direct sau prin intermediul instanței, după caz, motivele de fapt și de drept pe care își întemeiază pretențiile și apărările, precum și mijloacele de probă de care înțeleg să se folosească, astfel încât fiecare dintre ele să își poată organiza apărarea.

(3) Părțile au obligația de a expune situația de fapt la care se referă pretențiile și apărările lor în mod corect și complet, fără a denatura sau omite faptele care le sunt cunoscute. Părțile au obligația de a expune un punct de vedere propriu față de afirmațiile părții adverse cu privire la împrejurări de fapt relevante în cauză.

(4) Părțile au dreptul de a discuta și argumenta orice chestiune de fapt sau de drept invocată în cursul procesului de către orice participant la proces, inclusiv de către instanță din oficiu.

^[1] Alin. (2) al art. 13 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 1 din Legea nr. 310/2018. Menționăm că, prin Decizia nr. 462/2014 (M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile din Codul de procedură civilă cuprinse în art. 13 alin. (2) teza a II-a, art. 83 alin. (3), precum și în art. 486 alin. (3), cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele fizice prin avocat, sunt neconstituționale, iar prin Decizia nr. 485/2015 (M. Of. nr. 539 din 20 iulie 2015), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 13 alin. (2) teza a II-a, ale art. 84 alin. (2), precum și ale art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă, cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele juridice prin avocat sau consilier juridic, sunt neconstituționale.

(5) Instanța este obligată, în orice proces, să supună discuției părților toate cere- rile, excepțiile și împrejurările de fapt sau de drept invocate.

(6) Instanța își va întemeia hotărârea numai pe motive de fapt și de drept, pe explicații sau pe mijloace de probă care au fost supuse, în prealabil, dezbaterii contradictorii. [R.A.: art. 85 CPC 1865]

Art. 15. Oralitatea. Procesele se dezbate oral, cu excepția cazului în care legea dispune altfel sau când părțile solicită expres instanței ca judecata să se facă numai pe baza actelor depuse la dosar. [R.A.: art. 127 CPC 1865]

Art. 16. Nemijlocirea. Probele se administrează de către instanța care judecă procesul, cu excepția cazurilor în care legea stabilește altfel.

Art. 17. Publicitatea. Ședințele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege. [R.A.: art. 121 alin. (1) CPC 1865]

Legislație conexă: ► art. 127 C. Rom.; ► art. 12 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005).

Art. 18. Limba desfășurării procesului. (1) Procesul civil se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii.

(3) Cetățenii străini și apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin traducător autorizat, dacă legea nu prevede altfel.

(4) Cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.

Legislație conexă: ► art. 128 C. Rom.; ► art. 14 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005).

Art. 19. Continuitatea. Judecătorul investit cu soluționarea cauzei nu poate fi înlocuit pe durata procesului decât pentru motive temeinice, în condițiile legii.

Art. 20. Respectarea principiilor fundamentale. Judecătorul are îndatorirea să asigure respectarea și să respecte el însuși principiile fundamentale ale procesului civil, sub sancțiunile prevăzute de lege.

Art. 21. Încercarea de împăcare a părților. (1) Judecătorul va recomanda părților soluționarea amiabilă a litigiului prin mediere, potrivit legii speciale.

(2) În tot cursul procesului, judecătorul va încerca împăcarea părților, dându-le îndrumările necesare, potrivit legii. [R.A.: art. 131 CPC 1865]

Legislație conexă: Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator (M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006).

Art. 22. Rolul judecătorului în aflarea adevărului. (1) Judecătorul soluționează litigii conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile.

(2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale.

În acest scop, cu privire la situația de fapt și motivarea în drept pe care părțile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicații, oral sau în scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum și alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părțile se împotrivesc.

(3) Judecătorul poate dispune introducerea în cauză a altor persoane, în condițiile legii. Persoanele astfel introduse în cauză vor avea posibilitatea, după caz, de a renunța la judecată sau la dreptul pretins, de a achiesa la pretențiile reclamantului ori de a pune capăt procesului printr-o tranzacție.

(4) Judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire. În acest caz judecătorul este obligat să pună în discuția părților calificarea juridică exactă.

(5) Cu toate acestea, judecătorul nu poate schimba denumirea sau temeiul juridic în cazul în care părțile, în virtutea unui acord expres privind drepturi de care, potrivit legii, pot dispune, au stabilit calificarea juridică și motivele de drept asupra cărora au înțeles să limiteze dezbaterile, dacă astfel nu se încalcă drepturile sau interesele legitime ale altora.

(6) Judecătorul trebuie să se pronunțe asupra a tot ceea ce s-a cerut, fără însă a depăși limitele investiției, în afară de cazurile în care legea ar dispune altfel.

(7) Ori de câte ori legea îi rezervă judecătorului puterea de apreciere sau îi cere să țină seama de toate circumstanțele cauzei, judecătorul va ține seama, între altele, de principiile generale ale dreptului, de cerințele echității și de buna-credință. [R.A.: art. 129 alin. (2), (4), (5) și (6) CPC 1865]

Recurs în interesul legii. A se vedea Decizia nr. 19/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, redată în extras *infra*, la art. 457.

Art. 23. Respectul cuvenit justiției. (1) Cei prezenți la ședința de judecată sunt datori să manifeste respectul cuvenit față de instanță și să nu tulbure buna desfășurare a ședinței de judecată.

(2) Președintele veghează ca ordinea și solemnitatea ședinței să fie respectate, putând lua în acest scop orice măsură prevăzută de lege.

Capitolul III. Aplicarea legii de procedură civilă

Art. 24. Legea aplicabilă proceselor noi. Dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare.

Art. 25. Legea aplicabilă proceselor în curs. (1) Procesele în curs de judecată, precum și executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi.

(2) Procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor legal investite vor continua să fie judecate de acele instanțe, potrivit legii sub care au început. În caz de trimitere spre rejudecare, dispozițiile legale privitoare la competență, în vigoare la data când a început procesul, rămân aplicabile.